

Lekcija 5

Povratne informacije (neobavezno)

<p>Ova tabela sažima informacije koje su nastavniku potrebne u svrhu planiranja i izvođenja časa.</p> <p>Razvijanje kompetencije odnosi se direktno na obrazovanje za demokratiju i ljudska prava.</p> <p>Cilj učenja pokazuje šta učenici znaju i razumiju.</p> <p>Zadatak (zadaci) koji se daju učenicima, uz metod, važni su sastavni dijelovi procesa učenja.</p> <p>Kontrolni popis materijala predstavlja pomoć u pripremi časa.</p> <p>Raspored vremena nastavniku omogućava okvirno planiranje vremena.</p>	
Razvijanje kompetencije	<p>Osvrt na lični proces učenja i razvijanje kompetencije.</p> <p>Davanje konstruktivnih povratnih informacija.</p> <p>Osvrt na zajedničku odgovornost učenika i nastavnika za uspjeh nastave obrazovanja za demokratiju i ljudska prava.</p>
Cilj učenja	Povratne informacije su važan instrument za poboljšanje nastavnog procesa.
Zadaci za učenike	Učenici se osvrću na svoj rad (proces i ishod učenja).
Materijali i sredstva	<p>Radni list za učenike 6.3 (povratne informacije učenika).</p> <p><i>Flip chart</i> s flomasterima različitih boja.</p> <p>Jedan papir sa <i>flip chart</i>-a s velikim velikim formatom radnog lista 6.3.</p>
Metod	Individualni rad, plenarno izlaganje i rasprava.
Raspored	<p>1. Individualne povratne informacije. 7 min.</p> <p>2. Plenarno izlaganje rezultata povratnih informacija. 13 min.</p> <p>3. Zaključna rasprava. 20 min.</p>

Informacije za nastavnika

Ova jedinica izabrana je kao jedan od dva primjera u ovom priručniku¹⁸ koji pokazuju kako koristimo dio časa u kojem učenici iznose povratne informacije u svrhu ocjenjivanja jedinice. Taj dio s povratnim informacijama nije obavezan, ali ga bez obzira na to preporučujemo.

Učenici daju povratne informacije o svom radu u projektu – naglasak sada stavljaju na proces podučavanja i učenja. Šta je bilo teško, a šta je dobro funkcionisalo? Koje vještine već imaju, a koje bi željeli da nastave da razvijaju?

Iznošenje povratnih informacija predstavlja koristan instrument za procjenjivanje efekata nastave obrazovanja za demokratiju i ljudska prava međusobnim upoređivanjem gledišta učenika i nastavnika. Iznošenje povratnih informacija traži vrijeme, ali uloženo vrijeme donosi i pozitivne rezultate jer se radna atmosfera i efikasnost planiranja nastave poboljšavaju. Dio časa u kojem se iznose povratne informacije sastoji se od dobijanja informacija (koraci 1 i 2 i rasprave koja slijedi (korak 3).

¹⁸ Vidi radni list za učenike 5.6 (za jedinicu 4 i 5).

Opis lekcije

Postupak koji slijedi preporučuje se za rad s učenicima koji nijesu navikli na davanje povratnih informacija. Alternativni postupak za razrede i nastavnike koji imaju odgovarajuće iskustvo s davanjem povratnih informacija nalazi se niže u tekstu.

1. Pojedinačno davanje povratnih informacija

Papir sa *flip chart*-a nalazi se na zidu ili tabli kako bi ga svi učenici dobro vidjeli. Nastavnik objašnjava svrhu lekcije: učenici se neće baviti novom temom, već će se malo „povući“, da tako kažemo, i pogledati rezultate, te vidjeti kako je tekao sam proces učenja. Treba da iskreno i pošteno odgovore na pitanja koja se nalaze u radnom listovima koje će dobiti. Ne treba da se potpisuju.

U raspravi koja slijedi, učenici i nastavnik analiziraju povratne informacije da bi vidjeli na koji način mogu zajedno poboljšati rezultat učenja u okviru nastave obrazovanja za demokratiju i ljudska prava – nastojeći da zadrže ono što je dobro funkcionisalo, a promijene ono što baš nije bilo uspješno.

Svaki učenik dobija jedan primjerak radnog lista za učenike 6.3. Nastavnik ih upozorava da ne treba da jedan drugom gledaju u radne listove jer to nije test s nizom očekivanih odgovora.

Prvi dio radnog lista sastoji se od osam konstatacija o različitim vidovima podučavanja i učenja – instrument političkog ciklusa, metodi podučavanja i učenja, saradnja i interakcija s drugim učenicima i s nastavnikom. Na pitanja se odgovara stavljanjem tačke na tablu za pikado – tačka u centru (br. 5) znači „u potpunosti se slažem“, a tačka na vanjskom krugu (br.1) znači „ni u kom slučaju se ne slažem“.

U drugom dijelu učenici mogu unijeti lične „svijetle tačke“ i „potpune neuspjehe“ – dakle ono što je u ovoj jedinici bilo najzanimljivije i najvažnije naučiti i što će zbog toga i zapamtiti. Reći će i šta je bilo izrazito nezanimljivo, beskorisno ili dosadno pa će zbog toga to brzo i zaboraviti.

2. Plenarno iznošenje rezultata povratnih informacija

Učenici rade u tišini. Tim od dva učenika sakuplja radne listove i stavlja ih na *flip chart*. Jedan učenik glasno čita rezultate s table za pikado na svakom radnom listu, a drugi ih upisuje na veliku tablu koja je nacrtana na *flip chart*-u. Učenik može izračunati tačan ukupni rezultat sabirajući rezultate svih sektora i podijelivši ih s brojem učenika koji su učestvovali u zadataku.

Lične povratne informacije (dio 2) takođe se glasno čitaju i unose na dva velika papira sa *flip chart*-a s lijeve i desne strane pikado table, od kojih se na svakom nalazi naslov koji upućuje na pitanje radi dobijanja povratne informacije – napr. šta mi je bilo izrazito zanimljivo/nezanimljivo.

Alternativni postupak

Postupak zahtijeva dosta vremena ali će olakšati rad onim učenicima kojima je to prvi susret sa zadatkom davanja povratnih informacija. Direktniji metod se može primijeniti ukoliko:

- učenici imaju dovoljno iskustva s pružanjem povratnih informacija;
- (važnije) mogu vjerovati nastavniku da neće sankcionisati otvorenu kritiku, npr. davanjem loših ocjena ili verbalnim obračunavanjem s učenicom;
- (još važnije) učenici vjeruju jedan drugome i poštuju svačije različito mišljenje te konkretno iskustvo sticanja znanja.

Korak 1: učenici jedan po jedan dolaze pred *flip chart* i direktno unose bodove. Ne ispunjavaju radni list za učenike 6.3. Umjesto toga, učenici dobijaju crvene i zelene trake papira (dobar je i bijeli papir koji je pravilno označen) i unose svoje lične povratne izjave, koje se potom prikupljaju i timovi učenika ih predstavljaju ostalim učenicima. Najbolje je da učenici sami izlaze i glasno čitaju svoje izjave i da ih, ako žele, komentarišu.

Te trake se lijepe na stalak s papirom i grupišu se u skupove ako se ponavlja isti stav. Podnaslovi i ključne riječi doprinose organizaciji dobijenih povratnih informacija.

Osnovno pravilo tokom primanja povratnih informacija: nema komentara, nema rasprave

Koji god pristup prihvatili, važi osnovno pravilo: izjave se ne komentarišu tokom faze dobijanja. To bi poremetilo raspored jer bi mogla prerano započeti rasprava pa bi se na taj način zanemario princip jednakih mogućnosti za sve učenike. Nastavnik nadzire fazu dobijanja i interweniše ako učenici komentarišu, smiju se, ili se rugaju izjavama drugih učenika.

3. Rasprava koja slijedi

Dio koji se sastoji od davanja povratnih informacija stvara vlastiti program pa nijesu potrebni savjeti o tome kako organizovati sadržaj. Evo nekoliko predloga za početak i pomoć učenicima prilikom čitanja povratnih poruka.

Tabla za pikado:

- Koja pitanja čine osnovni skup s izjavama slaganja ili neslaganja? Zašto?
- Koja pitanja ukazuju na raspon od jednog do drugog ekstrema? Zašto?

Lične povratne poruke:

- Postoje li skupovi – izjave koje se ponavljaju?

Rasprava koja potom slijedi može odgovoriti na sljedeće:

- Koje su prednosti naše nastave obrazovanja za demokratiju i ljudska prava? Treba li da nastavimo kako smo započeli?
- Koji su nedostaci naše nastave obrazovanja za demokratiju i ljudska prava? Šta moramo promijeniti ili poboljšati? Kako? (*Sljedeća pitanja mogu se uključiti kao dodatak radnom listu za učenike 6.3*).
- Kakva je moja lična odgovornost? Šta lično mogu učiniti kao doprinos uspjehu?
- Šta bih ja lično volio/voljela u nastavku da naučim? Kakvi zadaci me zanimaju, ili mi najviše pomažu?

Učenici i nastavnik odlučuju – možda čak i zajedno – koje rezultate iz dijela koji se odnosi na povratne informacije mogu iskoristiti u budućem planiranju nastavnih časova. Jedna od najvažnijih stvari koju učenici – a možda i nastavnik – moraju razumjeti jeste da nastavnik i učenici, da bi bili uspješni, zavise jedni od drugih kao stručnjaka, odnosno od onih koji žele da uče.